

De Tuin Van Zip

Handleiding voor de leerkracht

Inhoud

Inleiding

Aandachtspunten, doelen en opdrachten	3
Opwarmer in de klas: seizoenen herkennen	4
	5

Het bezoek aan de tuin van Zip

6 – 12

Aankomst en kennismaken met Zip	6
Opdracht 1: Wroet de mol	7
Opdracht 2: het bloemenpad	8
Opdracht 3: kriebeldiertjes zoeken	9
Opdracht 4: op zoek naar je lievelingsplekje	10
Opdracht 5: cadeautjes van de natuur	11
Afscheid van Zip	12

Verwerking in de klas: vertellen en kleuren

13

Inleiding

Aandachtspunten:

- Dit kleuterprogramma is een zelf-doe-pakket. Wij voorzien geen begeleiding. Wanneer verder in de tekst de 'gids' wordt genoemd, verwijst dit naar Zip, een handpop die je zelf bestuurt.
- Een extra begeleider (ouder, grootouder, collega, ...) is aangenaam voor jezelf en voor de kindjes.
- Bij dit pakket horen een opwarmer en een verwerkingsopdracht die in de klas kunnen worden uitgevoerd en door de leerkracht worden begeleid.
- Ons zelf-doe-pakket is voor alle kleuterklassen. Je kan op voorhand zelf een selectie maken van activiteiten die het best geschikt zijn voor jouw klas (naargelang leeftijd, interesse, ...).
- Het is niet aangeraden alle activiteiten op een halve dag te doen. Mits reservatie kan je nog eens terugkomen.
- We geven nog tien tips voor natuurbeleving met kleuters: wissel wandelen af met actie – ga in op wat de kleuters aanbrengen – gebruik concrete taal – overdaad schaadt – geef enkelvoudige opdrachten – laat fantasie toe – laat alle zintuigen gebruiken – herhalen mag – zeg wat je doet en doe wat je zegt – deel je enthousiasme

Doelen:

Het kleuterprogramma in de educatieve tuin is gestoeld op de volgende leer- en ontwikkelingsdoelen: De kleuters kunnen:

- de seizoenen herkennen op basis van enkele seizoenstypische kenmerken;
- bepaalde dieren herkennen die in het Rivierenhof leven (kriebeldiertjes);
- bepaalde producten die ze gebruiken linken aan de natuur (nootjes, honing, ...);
- zeggen waarom ze zorg moeten dragen voor de natuur;
- kennismaken met de natuur via zintuiglijke ontdekking.

Deze doelen waren de basis voor verschillende

OPDRACHTEN:

Opwarmer in de klas:

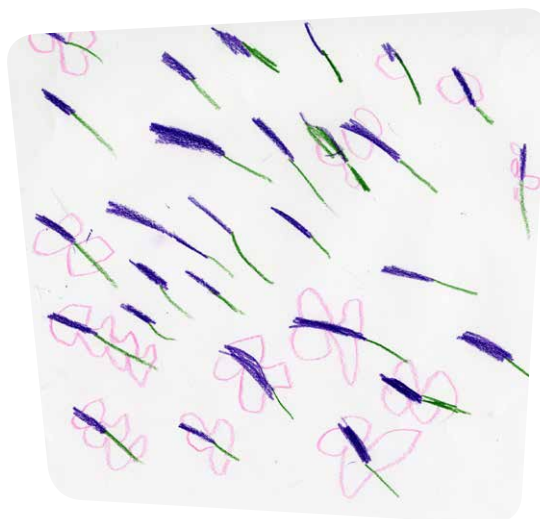
seizoenen herkennen

Opdrachten tijdens het tuinbezoek:

1. Wroet de mol
2. Het bloemenpad
3. Kriebeldiertjes zoeken
4. Op zoek naar je lievelingsplekje
5. Cadeautjes van de natuur

Verwerking in de klas:

1. Kennismaken met verschillende dieren die in het park wonen. Wat is hun voeding? Waar maken ze nesten en wat hebben ze (van nestmateriaal) nodig?
2. Kleurplaten van kriebeldiertjes en andere afbeeldingen uit het pakket

Opwarmer in de klas: seizoenen herkennen

Materiaal: A + B

- A) tekeningen van een bos, een vijver en een dier, telkens in de vier seizoenen (3 x 4 = 12 tekeningen)
- B) vier tekeningen van een boom in de verschillende seizoenen

4 tekeningen van een bos in de vier seizoenen

4 tekeningen van een vijver in de vier seizoenen

4 tekeningen van een uil in de vier seizoenen

4 tekeningen van een appelboom in de vier seizoenen

Opdracht:

De vier prenten B worden zo gelegd zodat alle kindjes ze goed kunnen zien. Elke afbeelding wordt kort besproken (Wat zie je? Welk seizoen zou het zijn?).

Je laat een prent A zien en de kleuters moeten deze bij het juiste seizoen leggen en motiveren waarom. In vraag en antwoord probeer je samen de seizoenen en een paar eigenschappen ervan te benoemen: Met welke woorden zou je de seizoenen omschrijven? Aan welke kleur denk je in de lente/zomer/herfst/winter? Aan welk gevoel denk je? Wat doe je in de lente/zomer/herfst/winter? Wat doet de natuur? Doen we dezelfde dingen als de natuur?

Focus op het einde vooral op wat de verschillende dieren van het park doen.

Waarom is het diertje soms alleen en zijn er soms kleintjes bij (in de lente paren en jongen)?

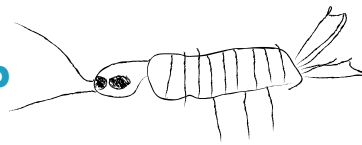
Wat gebeurt er met de vissen als de vijver bevroest (sommigen houden een winterslaap)?

Zijn er nog dieren die slapen in de winter? Waar slapen ze dan? Hebben ze aparte bedjes? (foto's van dieren in winterslaap)

De laatste stap is het maken van een gezamenlijke tekening/collage van het seizoen dat loopt wanneer jullie de tuin bezoeken. Deze tekening kan je de dag zelf meebrengen en aan de 'gids' laten zien om hem op weg te helpen.

Aankomst

Je begeeft je naar het wachtergebouw (Turnhoutsebaan 246, 2100 Deurne). Daar overhandig je jouw toegangsbewijs en krijg je een rugzakje en bolderkar met materiaal.

In de rugzak vind je:

- 4 overzichtkaarten;
- 1 handleiding;
- afbeeldingen van dieren die in de takkenril wonen;
- 25 kartonnetjes A5, klemborden, wasco's/kleurtjes;
- 25 loeepotjes en vergrootglazen;
- 1 zoekkaart kriebeldiertjes;
- 4 foto's (pissebed, worm, mier, loopkever, naaktslak, en ??? kaartje);
- 1 dobbelsteen + afbeeldingen op grote kaarten
- voelzak
- afbeeldingen van een mol

Op voorhand kregen jullie een kaartje van een 'gids' die de kleuters uitnodigt om de tuin te ontdekken, want hij heeft hulp nodig. De gids is een handpop die jullie in de tuin zit op te wachten in een boom. De kinderen moeten hem zoeken.

Kennismaken met Zip

De gids stelt zichzelf voor en vertelt over de tuin waar hij, op zoek naar een andere woonplaats, toevallig is terecht gekomen. Vroeger woonde hij heel ver weg en het was er helemaal anders. In de tuin lijkt alles nogal vreemd. Zip begrijpt er niet veel van en dat vindt hij niet zo leuk.

Hij wil graag samen met de kindjes alles ontdekken en leren kennen. Misschien kunnen zij hem wel vertellen hoe alles in mekaar zit.

Kinderen gaan op de zitelementen zitten, de leerkracht gaat ervoor staan.

Goh wat ben ik blij dat jullie er zijn!! Hebben jullie in de klas al kunnen kijken hoe het komt dat het hier soms koud is en dan weer warm is? Gaat het nu een lange tijd warm blijven of moet ik mijn jasje tegen de kou terug zoeken?

De leerkracht overloopt met de leerlingen wat ze in de klas over de seizoenen hebben geleerd en laten de collage/tekening/schilderij zien aan Zip.

Elk seizoen doet de natuur andere dingen, en ziet alles er ook een beetje anders uit. Je zal elk seizoen andere dingen kunnen ontdekken in de tuin.

Zullen we samen eens in de tuin gaan kijken? Ik heb hier al heel wat vreemde dingen gezien en ik begrijp er niets meer van. Komen jullie eens mee kijken naar alles wat ik al gevonden heb? Volg maar...

Opdracht 1: Wroet de mol

Leerkracht neemt de groep mee naar het bordje met de mol erop (staat op het plan)

Leerlingen gaan in een kring rond de molshoop zitten of het bordje van de mol.

'Wat een vreemde hoopjes zand, voor mij zijn het hoge bergen. Het vreemde is dat er soms plots bergen bijkomen. Gisteren ging ik wandelen rond de bijen hal, dat kleien huisje daar. Toen ik terug kwam waren er 2 bergen bij gekomen.

Ik heb een zwarte fluwelen jas

En maak hoopjes in het gras

Ik kruip vlug in mijn holletje

Ik ben Wroet het.... (molletje)

Wat weten jullie al over de mol? Hebben jullie er ooit al 1 gezien?'

De leerkracht overloopt met de kinderen de 5 foto's van de mol.

FOTO 1: Deze hoopjes aarde in het gras zijn het werk van Wroet de mol. We krijgen hem niet vaak te zien. Wroet blijft het liefst onder de grond.

FOTO 2: Wroet heeft een zachte zwarte pels. Zijn piepkleine oogjes liggen diep in zijn vacht verborgen, zo krijgt hij er geen zand in. Hij ziet heel slecht, maar dat is niet erg, want onder de grond is het donker. Wroet heeft geen oorschelpen, zijn oren zitten onder zijn pels. Hij heeft een lange snuit, net een kleine slurf, waarmee hij goed kan voelen. Hij graaft gangen onder de grond, daarom heeft hij poten als schopjes.

FOTO 3: Met zijn graafpoten kan de mol zich snel verplaatsen onder de grond. Hij graaft een heleboel gangen. Hij loopt nooit verloren in zijn ondergrondse doolhof. Hij kan zowel vooruit als achteruit lopen in zijn gangen. Wroet heeft ook een slaap- en eetkamer onder de grond. Als hij vlak onder de oppervlakte graaft, duwt hij de grond omhoog. Zo maakt hij molshopen.

FOTO 4: Regenwormen zijn het lievelingsgerecht van de mol. Slakken en larven van insecten lust hij ook wel. Hij vindt de wormen omdat hij heel goed kan ruiken én voelen. Dat doet hij met de

FOTO 5: Wroet de mol voelt zich veiliger onder de grond. Boven de grond leven dieren die wel een zacht molletje lusten. Reigers eten niet alleen vissen en kikkers, maar ook mollen. Er zijn ook mensen die het niet leuk vinden als een mol op bezoek komt in hun tuinsnorharen op zijn snuit.

FOTO 6: Deze hoopjes aarde in het gras zijn het werk van Wroet de mol. Kijk eens naar zijn poot, het lijkt wel op een schopje.

'Ongelofelijk wat die mollen kunnen zo onder de grond en dan zonder iets te zien!! Kunnen jullie dat ook? We spelen een spelletje? Ik heb in een zakje verschillende spullen gestopt die ik hier gevonden heb. Jullie mogen 1 voor 1 met een blinddoek om iets uit de zak nemen. Dan moet je heel goed voelen, eigenlijk moet je kijken met je ogen. Wanneer je weet wat je genomen hebt mag je het zeggen. Is het juist??'

Opdracht 2: Het bloemenpad

Maar eerst neem ik jullie mee langs een heel gek paadje dat ik hier gezien heb. Gaan jullie met me mee?

De leerkracht neemt de leerlingen mee naar het bloemenveld, met een holle weg tussen de bloemen.

Wandel maar eens één voor één door deze tunnel en kijk goed rond. Niet blijven stilstaan! Aan de andere kant mag je drie dingen die je gezien hebt in het oor fluisteren van het kindje voor je. (Die fluistert het verder aan zijn voorganger, enz. De laatste vertelt het aan Zip.)

Zijn jullie er allemaal doorgewandeld?

Ga nu als een lange slinger in de bloementunnel. Wanneer iedereen in de tunnel is, gaan we op de grond zitten.

Doe je ogen dicht en luister. Horen jullie iets?

Houd je ogen gesloten en gebruik nu je neus. Ruikt het hier anders dan in het bos daarnet?

Open nu je ogen en kijk eens rond.

Zie je nog andere kleuren dan daarnet?

Zie je alleen bloemen of ook nog andere planten?

Zitten er op of tussen de planten en bloemen ook dieren?

Goh, dat is mooi!!!

Willen jullie graag een bloemetje of diertje meenemen? Geen bloempje plukken! Anders heb ik straks geen kleuren meer om van te genieten. Je kan er wel een mooie tekening van maken om in de klas te hangen.

In de kar zitten A5 kaartjes op klemborden en kleurtjes/wasco's. De kleuters kunnen tekenen wat ze gezien hebben of terug voor de bloem gaan zitten en daar tekenen.

We hebben een heleboel kleine diertjes gezien tussen de takken en dan allemaal bloemen in verschillende kleuren. Maar ik heb ook gezien dat hier nog heel veel kleine kriebeldiertjes wonen. Maar ik ken hun naam niet. Ik hoop dat jullie dat kunnen vertellen.

Kom, we wandelen verder naar de andere kriebeldiertjes!

Opdracht 3: Kriebeldiertjes zoeken

Onder het afdak vind je boomschijven waarop de kinderen kunnen gaan zitten. In de tuin zijn plaatsen aangeduid met een zoekende Zip. Daar hebben we hoekjes ingericht die aantrekkelijk zijn voor kriebeldiertjes (hout, stenen en ander materiaal om onder te kruipen). Zo kunnen de kleuters elk hun plaats kiezen waar ze naar kriebeldiertjes kunnen zoeken. Met een loepepotje kunnen ze de diertjes bestuderen. Er zitten loepepotjes en vergrootglazen in de rugzak.

Zoekende Zip

Kijk eens wat er allemaal voor je knieën kruipt. Ga wat dicht met je neus naar de grond, we zoeken hier mini-dieren en geen olifanten!

Wauw! Je hebt een diertje gevonden? Steek het dan voorzichtig in je potje. Kijk maar eens goed: Heeft het vleugels? Veel poten of juist geen poten? Heeft het een lijfje uit meerdere stukken,...? Heb je goed gekeken, ga dan met je diertje in het potje, naar de juf/meester. Kijk eens goed naar de foto's die daar liggen. Misschien vinden jullie samen welk diertje het is.

De leerkracht neemt de afbeeldingen van een worm, pissebed, mier, naaktslak, loopkever en ... kaartje. Waarschijnlijk vinden de leerlingen één van deze dieren. Wanneer het een ander dier is kan de leerkracht samen met de kleuter op de zoekkaart kijken. De leerkracht zoekt door de juiste vraagstelling ('heb ik poten?' 'heb ik vleugels?' enz.) samen met de kleuter de naam van het dier dat ze gevonden hebben. Als je denkt dat er geen kriebeldiertjes zijn, is Zip er om te helpen. -

Kunnen jullie geen dieren vinden? Wacht, ik help jullie! Bij mij heeft het gisteren ook even geduurd. Kijk eens onder een tak of steen.

Tokkel met je vingers op de grond, dan boots je het geluid van de regen na. Dieren die niet tegen regenwater kunnen, komen dan naar boven.

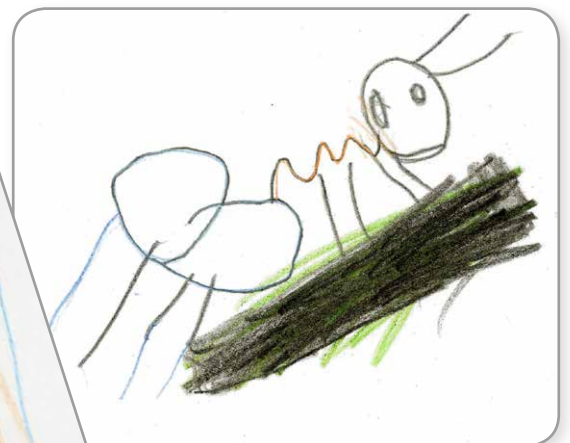
Kijk eens onder de bladeren.

Tijd voor pauze

Komen jullie nog even mee naar die hoge banken?

We gaan even zitten om uit te rusten, en om aan elkaar te vertellen wat we allemaal gezien en gedaan hebben.

Hou een korte pauze om een knabbeltje op te eten.

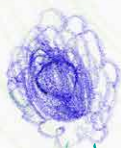
Opdracht 4: Op zoek naar je lievelingsplekje

NJAM, dat was lekker! Jullie hebben me al fantastisch geholpen. Ik ken de verschillende seizoenen en weet dat het nu [seizoen] is. Ik weet dat bomen takken hebben en dat daar soms bladeren aan hangen. Bloemen hebben hier verschillende kleuren en die rare diertjes ken ik nu bij naam.

Nu wil ik graag van jullie weten wat jullie mooiste, spannendste of meest knusse plekje is in deze tuin. We maken er een spelletje van: 10 kindjes zoeken een plekje en gaan daar zitten. De andere kindjes sluiten hun ogen en zeggen één voor één iets wat ze in de tuin hebben gezien, je mag het roepen zodat de verstoppers het ook horen.

En nu maar zoeken, heb je een vriendje gevonden, vraag hem dan waarom hij voor dit plekje heeft gekozen.

Als er nog tijd is, kan je de groepen wisselen en kunnen de andere kleuters zich verstoppen.

Opdracht 5: Cadeautjes van de natuur

Wow, dus jullie houden ook van de natuur? Dan zal ik jullie nog een laatste geheim vertellen. Als wij goed zorgen voor de natuur krijgen we er ook veel van terug. Jullie horen het goed, we krijgen dingen van de natuur. Hoezo, wisten jullie dat niet???

Gooi maar eens met de reuzedobbelsteen!

Elke afbeelding op de dobbelsteen toont een gebruiksvoorwerp of een product dat de kleuters kennen vanuit het dagelijkse leven. Er zijn zes kaartjes met afbeeldingen van de natuurlijke bronnen. De kaartjes en de dobbelsteen moeten aan elkaar gelinkt worden. De afbeeldingen die bij elkaar horen krijgen dezelfde kleur en hetzelfde figuur.

Dobbelsteen	Kaartjes	Figuur
Pot choco	hazelnoot	Driehoek
Fles appelsap	appel	Cirkel
Potje honing	bij	Vierkant
Bosje bloemen	bloemenveld	ster
Houten huisje	boom	wolk
Potje confituur	bessen	Parallellogram

Je laat de kleuters met de dobbelsteen rollen of je gooit zelf. Samen zoeken jullie tussen de kaartjes welke afbeeldingen bij elkaar horen. Zo ontdekken de kindjes waar dagelijkse producten vandaan komen. Dan mogen ze zelf op zoektocht gaan in de tuin!

Ga maar eens zoeken in de tuin!

In de tuin zijn hazelaars, appelbomen, een bijenhal, een bloemenveld, appelbomen en bessenstruiken. Daar zijn telkens de bij elkaar horende prenten te vinden:

- hazelaar: pot choco en hazelnoot;
- appelboom: fles appelsap en appel;
- bijenhalletje: potje honing en bij;
- bloemenveld: bosje bloemen en bloemenveld;
- bosje: houten huisje en boom;
- bessenstruiken: potje confituur en bessen;

Ook de kleuren en de figuren komen terug, zodat de zoektocht voor alle kleuters succesvol wordt.

We voorzien ook enkele prenten waar de fasen (vb. van hazelnoot tot choco) wordt uitgebeeld.

Er zijn grote kaarten waar de duo's opstaan. Je toont een kaart en dan kunnen de kleuters op zoek. Als je de juiste plaats hebt gevonden, sta je nog even stil bij wat ze geven.

Als uitbreiding kan je uitleg geven over de verschillende fasen (vb. van hazelnoot tot choco).

Afscheid van Zip

Kijk eens in de rugzak: daar zit een potje met een lekkere, zoete verrassing.

Als afsluiter kan je honing laten proeven.

Jullie gaan nu allemaal terug naar de klas. Ik ben wel een beetje moe van al dat vertellen en spelen. Zetten jullie mij terug op mijn stoeltje? Ik vond het wel heel leuk met jullie. Ik hoop dat jullie nog eens zullen terugkomen!

Zip en de kindjes nemen afscheid van elkaar.

Zip bedankt de kindjes met een gedichtje voor hun hulp.

*Ik ben Zip.
Eerst was ik sip.
Ik wist niet waar ik was.
Maar toen kwam er een leuke klas.
Samen speelden we in het gras.
En leerden dingen over mijn tuin.
Soms zijn bladeren rood en dan weer bruin.
Takken zijn recht, maar vaak ook schuin.
De natuur kan veel geven.
Dus zijn wij vriendjes voor het leven!*

Samen zetten jullie Zip terug in de boom.
Vergeet niet alles weer netjes op te bergen en materiaal bij de domeinwachters af te leveren, aub!

Verwerking in de klas: vertellen en kleuren

Bespreek het bezoek aan de tuin nog eens in de klas. Laat de kleuters vertellen wat ze leuk vonden. Eventueel kan je een leuk gesprek houden rond:

- Wat zou Zip nu aan het doen zijn? (herhaling van wat je allemaal in een tuin kan doen)
- Wie heeft er thuis een tuin? (Achterhalen wat voor de kleuters zo belangrijk is aan die tuin)
- Wie wil later ook een mooie tuin? Wat zou er zeker in moeten?
- ...

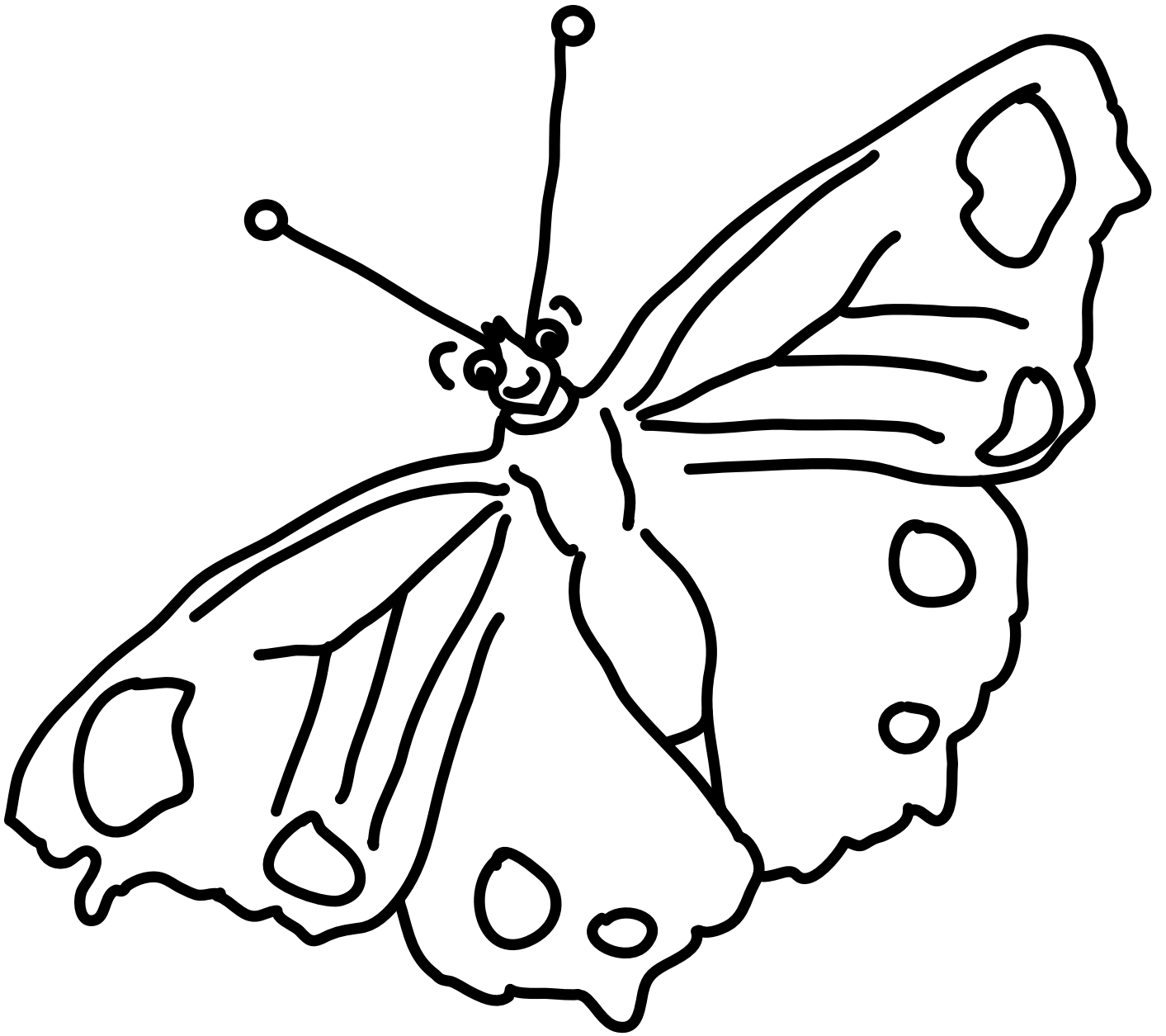
Hieronder vind je enkele kleurplaten met onderwerpen die ze zeker in de tuin hebben gezien. Als afsluiter kan elke kleuter een tekening kleuren.

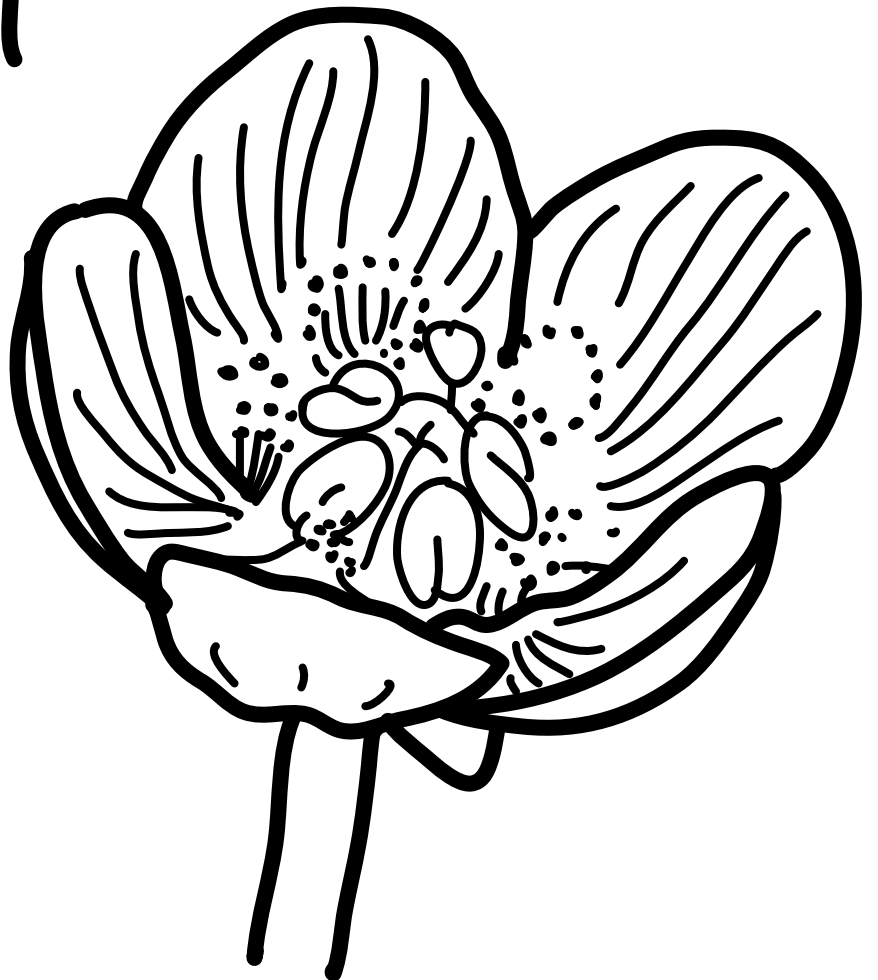
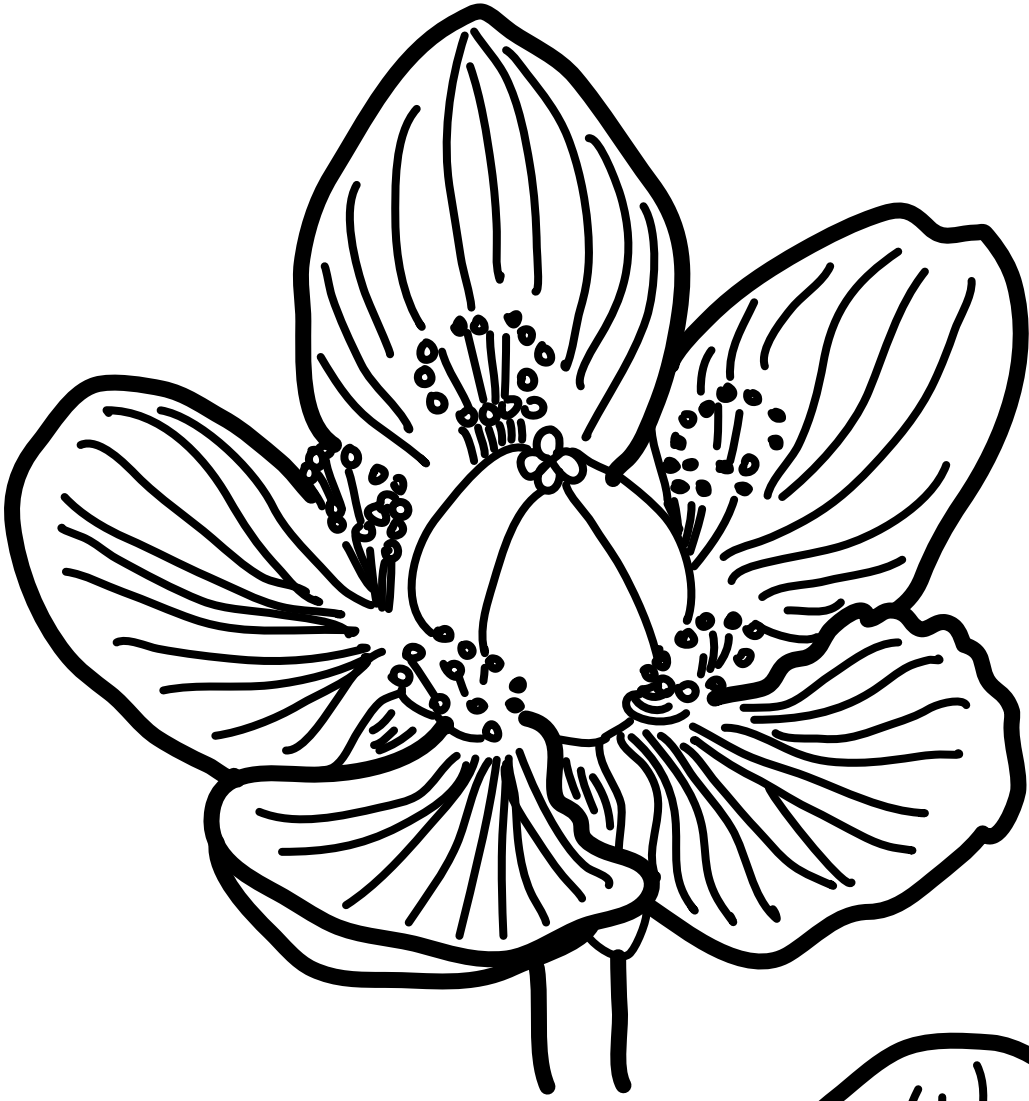
Tip: je vindt alle tekeningen, prenten en afbeeldingen die in de tuin gebruikt werden op

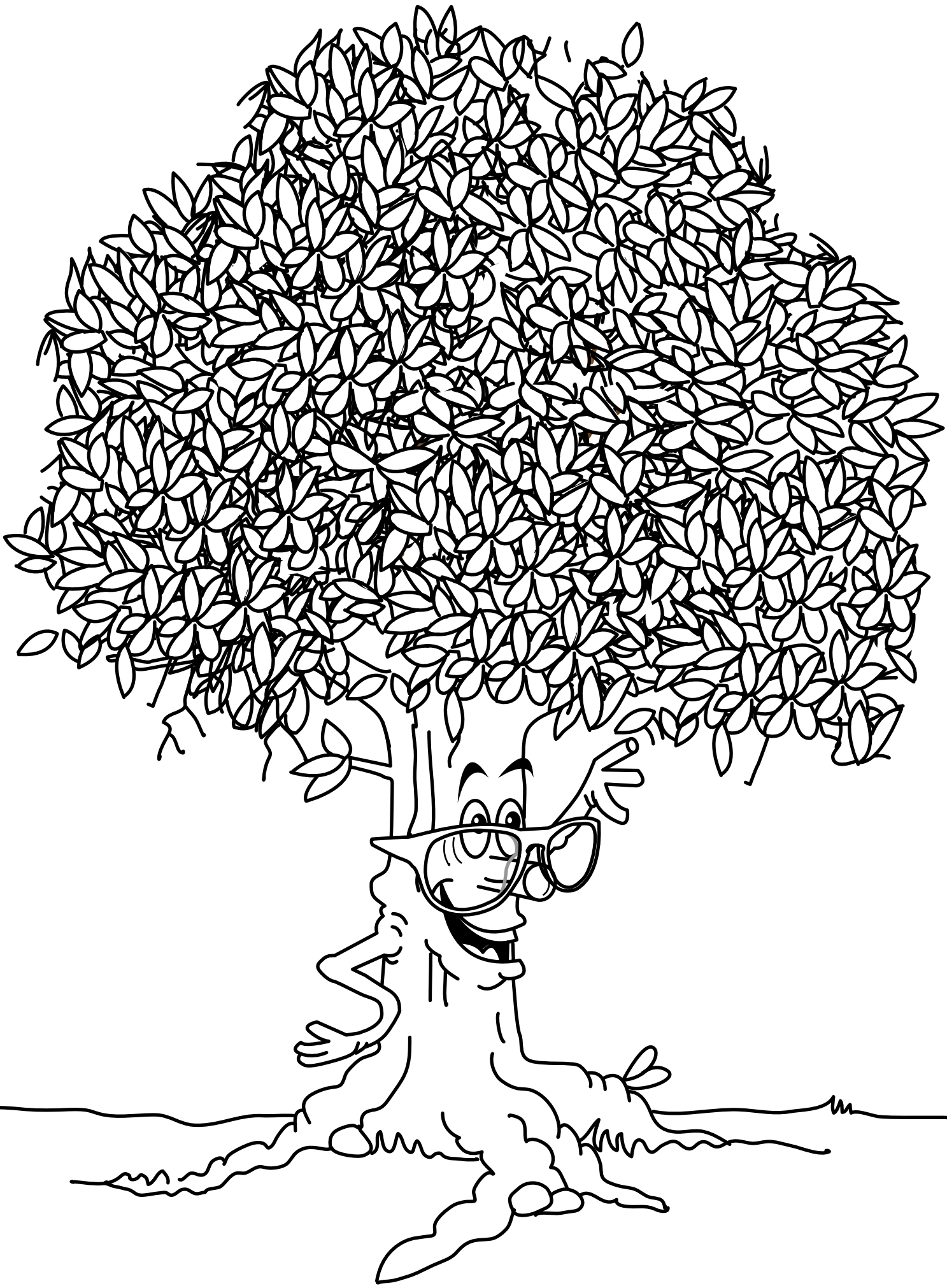
www.provincieantwerpen.be>rivierenhof

Klik op Aanbod voor scholen/ Kleuteronderwijs/ Tuin van Zip.

www

